

opinie

Een gevangenis kun je niet sluiten

CORONAUITBRAAK Ook de gevangenis ontsnappen niet aan corona. Jurgen Van Poecke beschrijft hoe moeizaam de voorbije weken verliepen, met besmettingen, quarantaines, massale testing en een staking.

Jurgen Van Poecke
Inrichtingshoofd
gevangenis Brussel
(Vorst, Sint-Gillis en
Berkendaal)

'Beste medewerker, we hebben een nieuwe positieve gedetineerde, Mr. X, celnummer Y. De betrokkene is een nieuwkomer van 23 maart, getest op 24 maart en positief bevonden de afgelopen nacht. We wachten op nieuws over de mogelijkheid om hem over te brengen naar de covid-afdeling van Lantin. Qua tracing personeel gaan

we terug tot 23 maart.'
Ik ken die mededeling intussen vanbuiten. Dit moet nummer negen zijn. Corona komt voortdurend de gevangenis binnen. Twee tot drie keer per week, sinds augustus vorig jaar. Nieuwkomers gaan op een aparte vleugel in preventieve quarantaine in kleine bubbels, toezeker zijn dat ze

negatief zijn. Dat is onze buffer om de andere gedetineerden te beschermen – niet het meest humane systeem.

Een van de nieuwe gedetineerden is een Roemeen die alleen Roemeens spreekt. Hij was in paniek, want hij was voor het eerst 'in de bak' en kon zijn familie niet bereiken. We probeerden anders altijd een match te vinden

tussen gedetineerden. Tussen de 850 anderen zit altijd wel ergens dat perfecte maatje, die de eerste dagen op tien vierkante meter leefbaar maakt. Nu niet. In de kleine coronabubbel zit geen andere Roemeen.

In een sectie van de polikliniek zitten gedetineerden die positief getest zijn en gedetineerden met sympto-

men in medische isolatie. Soms is die sectie zo goed als leeg, de laatste weken is ze klein. De personeelsleden hebben er nooit voor gekozen om op zo'n 'covid-afdeling' te werken. Maar ze doen het, elke dag weer, omdat we een essentiële dienst zijn. Ik sprak met een vrouw die in paniek was. Ze heeft thuis twee kleine kinderen. Ik lees in haar ogen dat ze de situatie niet oké vindt. Maar ik heb geen keuze. Sorry, echt waar. We werken met FFP2-maskers, ziekenhuispakken en een boel regels en procedures.

600 tests

Midden maart hoorden we dat een gedetineerde die we naar een andere gevangenis hadden gestuurd, positief was. Dat kon wijzen op een interne besmettingshaard bij ons. We moesten een halve vleugel in quarantaine plaatsen: tachtig man. Twee dagen later testte een gedetineerde op een andere vleugel positief. Weer een halve vleugel in quarantaine: nog eens tachtig man. De sfeer onder het personeel werd grimmiger. De paniek was logisch. We zijn het gewoon dat corona binnenkomt, maar nu circuleerde het echt bij de gedetineerden. De bonden organiseerden een personeelsvergadering. 'Lockdown' was het sleutelwoord. De directie legde een volgens haar te radicale lockdowneis naast zich neer, waarop een 24 urenstaking uitbrak. Tijdens die staking besloot de directie alle gedetineerden van de twee vleugels te testen.

De personeelsleden hebben er nooit voor gekozen om op zo'n 'covid-afdeling' te werken. Maar ze doen het, elke dag weer

De vermoeide verplegers, die alleen jaar aan de loopende tests afnemen, moeten 300 gedetineerden twee keer testen wegens de incubatietijd – 600 tests in totaal. Maar het kon niet anders. Dus deden ze het, hoewel zij nog niet gevaccineerd waren. Verplegers in de gevangenis hebben geen Riziv-nummer en werden nog niet opgeroepen. Ook in de gevangenis was nog niemand gevaccineerd. We zijn een ietwat speciale groep. Het is moei-

lijk uit te leggen dat je gedetineerden sneller vaccineert dan vrije burgers. 'Nachtmerrie in Sint-Gillis', stond in een persmededeling van het Observatorium voor het Gevangeniswezen. De rechten van gedetineerden werden geschonden, meldde het: geen wandeling, geen douche. Ze schieten op de pianist, dacht ik, maar het was correct. Sorry daarvoor, echt. Het is niet van niet willen, het is van niet kunnen. Het was de enige manier om de uitbraak onder controle te houden.

Portier in de keuken

Uiteindelijk hebben zeventien gedetineerden positief getest. Twee vleugels in quarantaine. Geen wandeling, geen douche. Wel extra warm water. De keukenploeg – personeel en gedetineerden – ging tot twee keer toe in quarantaine. Dat leverde een memorabele foto op van de portier die champignons staat te snijden. Drie honderd personeelsleden kregen van de arbeidsgeneeskundige dienst een sms met een code om zich te laten testen. Tijdens het weekend belden twee directeurs en één bediende hen allemaal op. De sms bevatte immers de standaardboodschap dat je in quarantaine moet gaan. We vragen om dat niet te doen als het niet nodig is. We zijn een essentiële dienst.

Zes personeelsleden testten door de interne besmettingshaard positief. Op een dag telde we 105 afwezige, ziek of in quarantaine. Nu moesten we het schip drijvende zien te houden. Ik sprak met een personeelslid dat ik al lang ken. Een burgondier, grote mond, altijd in voor een grap – soms op het randje. Ik had hem al eens aangemaand om zijn mondmasker te dragen. Nu was het niet meer nodig. Zijn vriend is een van die zes. Hij ligt in het ziekenhuis en wordt bedemd. Maar het gaat. Hij poste zelf een foto op Facebook, met buisjes in de neus. Het komt goed, schreef hij.

Door de stijgende besmettingscijfers gaat alles nu weer dicht, zelfs de kleuterscholen. Je kunt veel zaken sluiten, maar een gevangenis niet. Het wordt moeilijk. Niet iedereen vindt oplossingen voor zijn kinderen. Maar geen nood, we doen verder. We zijn nog een ietwat vergeten – essentiële dienst. Gelukkig is de vaccinatiecampagne voor het personeel van de gevangenis Brussel maandag net geactiveerd. Hopelijk volgen Vlaanderen en Wallonië snel.

De gevangenis in Sint-Gillis. Midden maart moest een deel van de gevangenis in quarantaine na coronabesmettingen. © Gert Verbeelen

De stad als themapark

Gideon Boie
Docent en
onderzoeker
faculteit
architectuur
(KU Leuven)

STEDENBOUW De plannen voor Broeklin, 'Uplace light', zijn niet alleen promobatisch voor de mobiliteit. Ze schetsen ook een somber toekomstbeeld voor stedelijkheid in Vlaanderen, schrijft Gideon Boie.

Dreigt een projectontwikkeling vast te lopen door een gebrek aan draagvlak? Strookt uw plan niet met de goede voornemens van de overheid? Vreest u bezwaren van buurtbewoners? Komen zelfs de besturen van burgemeenten in actie? Huur de intendant en get away with murder. Dat is de les die we leren van Broeklin, de lichtvariant van Uplace, een groot-schalig winkelcentrum dat gepland is op de terreinen van de voormalige Renaultfabriek in Vilvoorde (DS 26 maart).

Het nieuwe plan werd opgemaakt door Alexander D'Hooghe, bekend als de intendant in het verhaal van de

Oosterweelverbinding. De banale esthetiek in het ontwerp voor Uplace werd opgefrist met een modernistische look die past bij de postindustriële context. Ook de termen kregen een update: Broeklin gaat plots over circulaire stedenbouw, werkwinkelwijk, maakwinkels en zelfs stadslandbouw. Shuffles en evenementenvervoersplannen moeten eventuele verkeerscongesties oplossen.

Een croque in de McDonald's

Na de boost met architecturale kwaliteit pakt Broeklin uit met de steun van onder meer Bond Beter Leefmilieu, Greenpeace en Voka. Komt het dan toch nog goed met stedenbouw in Vlaanderen? Te vroeg juichen is in de vastgoedontwikkeling even gevaarlijk als in het wielrennen. In de fase van de bouwvergunning krijg je schitterende beelden voorgeschied, maar het is pas in de realisatie duidel-

lijk wat de mooie belofte waard zijn. Tegelijk blijft er iets ongemakkelijk kleven aan de toekomstbeelden zelf. Architectuurcriticus Michael Sorkin beschreef al in 1992 hoe stedenbouw in de VS ingepalmd werd door de logica van het themapark. De shoppingmall was het voorbeeld van 'een stad waar geen plaats aan vastzit'. Een winkelcentrum is niet verbonden met zijn omgeving. Sorkin omschreef het als de 'plotseling ontsproten knooppunten van de promiscue padpunten van het kapitaal' – in dit geval de Ring van Brussel.

Toch was de kritiek van Sorkin niet zozeer gericht op de *urban sprawl*, de voorstedelijke wildgroei. Hij wisselde vooral de povert conceptie van stedelijkheid in de shoppingmall. Ten eerste was de mall een generieke stad, waarvan de lokale identiteit even opvallend was als een croque-monsieur in de McDonald's. Ten tweede was

de obsessie met veiligheid in de mall het teken van een stad die de integratie van gemeenschappen opgeeft. Ten slotte is het een *television reality* waarin aan elkaar gemonteerde nepidentiteiten meer aandacht krijgen dan het menselijke ecosysteem.

De kritiek is actueler dan ooit. Verkeerscongestie kun je nog wel oplossen met evenementenvervoersplannen, maar de fundamentele vraag is welk toekomstbeeld Broeklin schetst voor stedelijkheid in Vlaanderen. De termen winkelwielwijk, maakwinkels, stadslandbouw en circulariteit

Het is niet zo slim om stedenbouw over te laten aan onderhandelaars, hoe verlicht ze ook mogen zijn

tuimelen over elkaar in de hijgerige zoektocht naar een identiteit die generiek blijft. De 3D-visualisaties tonen een uitgehoholde moderniteit waarin de mens slechts verschijnt als consument, want verkijf je niet: de zogenaamde makers in Broeklin zijn evengoed producent van het vastgoedproduct.

Hallo, Bouwmeester!

Michael Sorkin sprak voor de mall als een ersatz-stad, substituu voor de democratische ruimte – u zult in een winkelcentrum nooit gestoord worden door een betoging. Die postpolitieke logica lijkt nu ook deel uit te maken van stedenbouw in Vlaanderen. Broeklin, zowel het product als het ontwikkelingsproces, illustreert dat. Het is een goede zaak om middelenvervalsorganisaties bij projecten te betrekken, maar in het geval van Broeklin lijkt dat vooral een zet om kritiek on-

denkbaart te maken. Welke minister of bouwmeester durft nog een kritisch geluid te laten horen, nu zelfs de tegenstanders van het vroege uur – Bond Beter Leefmilieu en Voka – overstag gaan?

Een opvallende afwezigheid in de consensus rond Broeklin blijft de Vlaamse Bouwmeester, Erik Wieers. Gezien de omvang en de impact van het ontwikkelingsproject is er meer dan reden genoeg om professioneel advies in te winnen bij de projectdefinitie, architectenteuze en kwaliteitsopvolging. Architectuur laat je niet over aan architecten alleen, zei de eerste Vlaamse Bouwmeester, Bob Van Reeth, ooit. Dan is het ook niet zo slim om stedenbouw over te laten aan onderhandelaars, hoe verlicht ze ook mogen zijn. Opgefoekte termen en beelden vormen het glijmiddel voor een stedenbouw waar elk handboek eerder voor waarschuwde.

column

Griet Vandermassen

Worstelen met transvrouwen in de sport

Mississippi, Arkansas en Tennessee keurden dit jaar een wet goed die transpersoneel uitsluit van sportcompetities voor vrouwen. In een twintigtal andere Amerikaanse staten liggen vergelijkbare voorstellen op tafel. De emotionele getuigenis van een vader uit Missouri over de schadelijkheid van zo'n wet voor zijn transdochter, ging viral (*DS 16 maart*). De initiatieven lijken te getuigen van antitranssentimenten en worden vaak zo voorgesteld. Toch gaat het om een van de meest complexe problemen van de sport.

Het basisprincipe van de sport is faire competitie. Deelnemers moeten een redelijke kans hebben om te winnen. Daarom bestaan er leeftijds- en gewichtsklassen. Volwassenen concurren niet met kinderen, zwaargewichten vechten niet tegen midden-gewichten. Dat zou onfair zijn, en onveilig.

Daarom zijn de meeste sporttakken opgesplitst volgens geslacht. Mannen hebben een fors competitief voordeel tegenover vrouwen, door de effecten van testosteron op hun fysiologische ontwikkeling. Ze zijn 50 procent sterker en 10 procent sneller. Ze zijn groter, hebben sterkere boten, een groter hart en meer longcapaciteit. Als ze een klap uitdelen, is die 160 procent krachtiger. Door die en andere verschillen zouden vrouwen zelden winnen in een competitie met mannen. Daarom zijn ze een beschermde categorie. In contactsporten behoedt dat hen ook voor de fysieke schade die een man kan toebrengen.

Het groeiende besef van genderdiversiteit plaatst de sector voor een uitdaging. Sport wil fair zijn en inclusief. Kunnen we atleten die biologisch mannelijk zijn maar zich vrouw voelen, toelaten tot de vrouwen categorie en tegelijk fairness garanderen voor biologische vrouwen? In 2015 stelde het Internationaal Olympisch Comité nieuwe richtlijnen op, die veel sportfederaties overnamen. Transvrouwen moesten hun testosteronniveau onder de 10 nanomol per liter houden, vanaf een jaar voor deelname. Maar dat is nog altijd minstens een vijfvoud van het niveau van biologische vrouwen, dat varieert tussen 0,12 en 1,79 nanomol per liter (bij mannen tussen 7,7 en 29,4).

Recente studies geven aan dat de richtlijnen niet voldoen. Na een jaar is de oorspronkelijke mannelijke voorsprong qua spiermassa en kracht met amper 5 tot 10 procent geslonken. Daarna neemt die elk jaar met een lutel half procent af. Wie traint tijdens die periode, blijft even sterk. Testosteronoverlaging tast de botdichtheid niet aan, evenmin als veel andere kenmerken die mannen een stapje voor geven, zoals hun lengte en skeletstructuur.

correcties & aanvullingen

Staking. De nettopremie voor de werknemers van de distributiesector is 1.000 euro en niet 10.000 euro (*DS 30 maart*).

Het nieuwe bewijs zegt duidelijk dat de IOC-richtlijnen geen faire competitie garanderen. We zitten met botsende rechten. Mensen hebben het volste recht om zich te definiëren zoals ze willen, maar biologische vrouwen hebben het recht om aan sport te doen in een speciaal voor hen gereserveerde ruimte. Kiezen voor inclusie gaat ten koste van fairness; fairness voorstellen, betekent mensen uitsluiten. De Wereldfederatie Rugby besloot in oktober vorig jaar om transvrouwen te weren uit de vrouwenrugby. In een discipline die zozeer op kracht en snelheid berust, is hun inclusie onfair en fysiek gevaarlijk, oordeelde de organisatie.

Het debat is verhit. Sommigen vinden inclusie de hoogste waarde, maar dat ondermijnt de essentie van sport. Als we fairness opzijschuiven, hebben we geen argument om andere beschermde categorieën wel te behouden. Anderen betogen dat de voordelen van transvrouwen er niet toe doen, omdat de sport wel met mensen met een competitief voordeel. Zwemtopper Michael Phelps dankt zijn medailles deels aan zijn grote spanwijdte en

enorme voeten. Maar dat argument faalt. We categoriseren sport niet op basis van spanwijdte of voortrekk, omdat die kenmerken willekeurig verdeeld zijn over de populatie. We doen dat wel op basis van geslacht, omdat vrouwen fysiologisch anders zijn. Verder is er een verschil tussen algemene en sportspecifieke voordelen. Testosteron helpt je in zowat elke sport vooruit, spanwijdte niet. Als gymnast zag Phelps wellicht alle medailles aan zijn neus voorbijgaan.

Mensen kunnen een discipline kiezen die past bij hun fysiologie, maar vrouwen kunnen niet kiezen voor de competitieve voordelen van testosteron. Daarom noemen ethici sport-specifieke voordelen een 'aanvaardbare onrechtvaardigheid', maar is testosteron een 'onaanvaardbare onrechtvaardigheid' die seksseparatie vereist. Als transvrouwen hetzelfde voordeel hebben als mannen, is hun inclusie in de vrouwen sport onacceptabel en moeten we andere oplossingen zoeken.

Een beloftevolle optie is de vrouwen categorie bewaren, maar de mannen categorie heropen tot 'open voor iedereen', of je nu man, vrouw, trans of interseks bent. We kunnen, iets ingewikkelder, met veel meer divisies werken. We moeten het bovendien sport per sport bekijken, want de mannelijke voorsprong is niet overal even groot. Wat vaststaat, is dat de zwart-witoplossing waar veel Amerikaanse staten op inzetten, ethisch een magere bestie is.

Griet Vandermassen is filosofe en auteur. Haar column verschijnt tweekeerlijks op woensdag.